

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

תוכן

- א. פרט למרשיע את עצמו ... למודה בקנס דפטור 1.....
- ב. מודה בקנס ואח"כ באו עדים..... 2.....
- ג. שנים ישלם שלא בשבועה..... 3.....

דף סד:

א. פרט למרשיע את עצמו ... למודה בקנס דפטור

כבר התבאר במסכת כתובות דף מא. שהמודה שעשה דבר המחייבו קנס פטור מלשלם¹, ואין חיוב קנס אלא על פי עדים², ואפילו הודה חוץ לבית דין שלא בפני בית דין³, ואף כשהודאתו לא חייב את עצמו בממון אחר, ואפילו הודה מחמת יראתו שיבואו עדים, פטור. שנאמר בחיוב כפל של הטוען טענת גנב (שמות כב פסוק ח) **אֲשֶׁר יִרְשִׁיעַ אֱלֹהִים יִשְׁלַם שְׁנֵים לָרֵעֵהוּ**, ודרשו⁴ ולא המרשיע את עצמו, שעל פי בית דין הוא משלם תשלומי כפל, ואינו משלם תשלומי כפל על פי עצמו, ולמדו מזה אף לשאר קנסות, שמן הסתם הכתוב מדבר בכל ענין.

¹ רמב"ם נז"מ פ"ב ה"ח ונערה פ"ב הי"ב

² עיין תשו' ר' אליעזר (נאדראן) סי' ח שביאר גדרו שהתורה לא נתנה רשות לבית דין לענוש אדם בקנס על פי הודאת עצמו, אף על פי שהדבר אמת. ובחי' ר"ש שקאפ (ירושלים תשע"א) בענייני קנס קוני' ב אות ג, ובעי"ז שם ב"ק סי' יז (כב), ביאר משום שחיוב קנס הוא על גוף האדם ולא על ממון, ולפיכך אינו נאמן לחייב את עצמו, שאדם קרוב אצל עצמו ואין אדם משים עצמו ועי' שו"ת הרשב"א ח"ב סי' רלא, שני' שטעם פטור מוב"ק הוא משום שאין משים עצמו רשע, וע"ש ח"ה סי' קנה וריטב"א כתובות עב א. ובזכר יצחק ח"ב סי' מז אות ה, ובעי"ז בלבוש מרדכי ב"ק סי' כו (מג) ובשרידי אש ח"א עמ' רעח ובשיעורי ר"ש רוזובסקי מכות ה א אות רלה,, שכיון שכל זמן שלא נמרו בית דין את דינו אינו חייב כלל, אינו "בעל" דין על הבית דין לומר להם לחייבו, ולכן אין לחייבו מדין הודאת בעל דין.

³ שלכו"ע אם יבואו אחר כך עדים, אין הודאה זו פוטרתו מהקנס

⁴ ב"ק סד: ועה. ועי' זכר יצחק ח"ב סי' מז אות ה, שאין זו דרשה, אלא פשט הכתוב, שאין ב"ד מחייבים ממון ע"פ הודאתו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

המודה בקנס אינו חייב אפילו לצאת ידי שמים⁵, שדיני קנס תלויים הם בחיוב הבית דין בלבד, ואם הבית דין אינם דנים אותו, אף דיני שמים אינם שייכים בו⁶, שלא חייבה התורה קנס למי שעשה דבר שהקנס בא עבורו, אלא צייתה לבית דין שיחייבוהו ומאז מתחיל החיוב⁷.

בזמן הזה י"א שהתופס אחרי הודאת החייב, מוציאים מידו⁸ כל שהיתה התפיסה בעדים, וי"א שאין מוציאים מידו, שהודאת בעל דין כמאה עדים¹⁰, ויש שהוסיפו שהוא משום שהמודה באופן שאי אפשר לחייבו מחמת הודאה זו, כגון בזמן הזה שאין בית דין מומחים, אינו חשוב מרשיע את עצמו⁷².

ב. מודה בקנס ואח"כ באו עדים

⁵ ירו' כתובות סוף"ג ושבועות פ"ה ה"ו, הובא באו"ז ב"ק סי' שט וברשב"א כתובות מא ב וקדושין כד ב וב"ק עה א ובהג' הגר"א ב"ק עד ב; עי' תוס' כתובות לג ב ד"ה לאו, ועי' רש"ש שם, ועי' גיה"ש מכות ה א; פסקי ריקאנטי סי' תסא; עי' שיטת מהריק"ש ב"ק שם, בד' רש"י שם ד"ה שכבר. ועי' ירו' שם, שהוכיחו מר' יהושע שאמר לר"ג, שהודאתו שסימא עינו של עבדו אינה מועילה לשחרר את מבי עבדו (עי' ב"ק שם), ועי' שעה"מ עבדים פ"ה ה"ז, שתמה שמא דוקא בזה אינו חייב לצי"ש, כיון שיש מ"ע לעבוד בעבד כנעני (ע"ע), ועי' שיי"ק לירו' כתובות שם ויד דוד ב"ק וקדושין שם ושו"ת חת"ס אה"ע ח"ב סי' קנא ורש"ש כתובות וקדושין שם ושו"מ רביעאה ח"א סי' כה (טו ד) ושו"ת הרי בשמים מהדו"ק סי' ק (צח ג) ואמרי הצבי ב"ק שם אות קטו (ה). ועי' אמרי הצבי שם, שפירש את הירו' דוקא בקנס של יציאת עבד בראשי אברים, ועי' שו"ת בית יצחק יו"ד ח"ב סוס"י קא, שאפשר שד' הירו' אינם עומדים במסקנא

⁶ עי' קצוה"ח סי' א ס"ק ז תרומת הכרי סוף סיא ד"ה ואחר, שו"ת נחל"ד סי' טו ד"ה והנה

⁷ אולם בחצי נזק של שור תם יש מהראשונים הסוברים שיש חיוב לצאת ידי שמים ואכמ"ל

⁸ עי' ב"י יו"ד רס"ו וש"ך שם ס"ק נב, בד' רמב"ם גניבה פ"ג ה"ח; שארית יוסף לטור חו"מ סי' א וצ, בד' טור שם ושם וסי' שמח עי' ד"מ חו"מ א אות ו, שכ"מ קצת ל' ראשונים וכ"כ בד' בנימין זאב סי' קלב בהגר"א שם ס"ק פ; חי' בעל דברי חיים שבסו"ס דברי משפט סי' א; מרומי שדה ב"ק עה ב. ועי' ש"ך ובהגר"א יו"ד שם, שכ"מ בב"ק עד ב (ועי' להלן), ושיש לפרש כן ד' רמ"א שם

⁹ עי' טור חו"מ שמח, וסמ"ע סי' א ס"ק יח בדעתו, וש"ך יו"ד שם בד' הסמ"ע עי' לבוש יו"ד שם מועי' ב"ח חו"מ סי' ג, שני' שבהודה שלא כב"ד אין הודאתו מועילה, כיון שאינה מועילה אף בממון, ובהודה בפני ב"ד הדיוטות, נסתפק אם עשו חכמים תקנה לענין קנס שייחשבו כב"ד, לענין שיתחייב בהודאתו ועיין ש"ך חו"מ סי' א ס"ק טז, ונתה"מ שם ס"ק ה

¹⁰ שאין הבית דין מרשיעים אותו על פי הודאתו, אלא שהודאתו מועילה בזמן הזה שאין הבית דין מומחים, ואינו מרשיע את עצמו בהודאתו לברר שהתופס אינו גזלן, והמודה גורם בהודאתו שיוכל התופס לכופו על ידי תפיסתו

⁷² . שעמ"ש שם, בד' ד"מ וסמ"ע שם, ועי' ציון 385. וע"ש שבזמן שיש ב"ד מומחים, אף הודאה חוץ לב"ד

אינה מועילה שלא יוציאו מהתופס, שהוא מרשיע את עצמו בהודאתו, כיון שאילו לא היה קנס היו העדים שהודה בפניהם יכולים ללכת לב"ד ולהעיד בפניהם על הודאתו, ויתחייב על פיהם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

כבר התבאר לעיל דף יד. שאם הודה בקנס¹¹ ואחר כך באו עדים, אם הודה בתחילה בפני ב"ד ובבית דין, פטור, אבל אם הודה חוץ לבית דין, או שהודה בפני שנים בלבד אפילו בפני ב' דיינין ואפילו במקום ב"ד, ואחר כך באו עדים, הרי זה משלם קנס על פיהם¹².

המודה בקנס אינו חייב אפילו לצאת ידי שמים¹³, שדיני קנס תלויים הם בחיוב הבית דין בלבד, ואם הבית דין אינם דנים אותו, אף דיני שמים אינם שייכים בו¹⁴, שלא חייבה התורה קנס למי שעשה דבר שהקנס בא עבורו, אלא צייתה לבית דין שיחייבוהו ומאז מתחיל החיוב¹⁵.

ג. שנים ישלם שלא בשבועה

גגב שהעידו עליו¹⁶ עדים כשרים שגגב חייב לשלם שנים לבעל הגניבה, אם גגב דינר משלם שנים, גגב חמור או כסות או גמל משלם שנים בדמיה, נמצא מפסיד כשיעור שבקש לחסר את חבירו.

¹¹ רמב"ם הלכות גניבה פרק ג הלכה ח

¹² לפי שדיני קנסות צריכין ג' מומחין, מ"מ שם

¹³ ירו' כתובות סוף"ג ושבועות פ"ה ה"ו, הובא באו"ז ב"ק סי' שט וברשב"א כתובות מא ב וקדושין כד ב וב"ק עה א ובהג' הגר"א ב"ק עד ב; עי' תוס' כתובות לג ב ד"ה לאו, ועי' רש"ש שם, ועי' גיה"ש מכות ה א; פסקי ריקאנטי סי' תסא; עי' שימת מהריק"ש ב"ק שם, בד' רש"י שם ד"ה שכבר. ועי' ירו' שם, שהוכיחו מר' יהושע שאמר לר"ג, שהודאתו שסימא עינו של עבדו אינה מועילה לשחרר את טבי עבדו (עי' ב"ק שם), ועי' שעה"מ עבדים פ"ה ה"ז, שתמה שמא דוקא בזה אינו חייב לצי"ש, כיון שיש מ"ע לעבוד בעבד כנעני (ע"ע), ועי' שי"ק לירו' כתובות שם ויד דוד ב"ק וקדושין שם ושו"ת חת"ס אה"ע ח"ב סי' קנא ורש"ש כתובות וקדושין שם ושו"מ רביעאה ח"א סי' כה (מו ד) ושו"ת הרי בשמים מהדו"ק סי' ק (צח ג) ואמרי הצבי ב"ק שם אות קמו (ה). ועי' אמרי הצבי שם, שפירש את הירו' דוקא בקנס של יציאת עבד בראשי אברים, ועי' שו"ת בית יצחק יו"ד ח"ב סוס"י קא, שאפשר שד' הירו' אינם עומדים במסקנא

¹⁴ עי' קצוה"ח סי' א ס"ק ז תרומת הכרי סוף סיא ד"ה ואחר, שו"ת נחל"ד סי' טו ד"ה והנה

¹⁵ אולם בחצי נזק של שור תם יש מהראשונים הסוברים שיש חיוב לצאת ידי שמים ואכמ"ל

¹⁶ רמב"ם הלכות גניבה פרק א הלכה ד

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

